

УДК 352.07:353.2:342.55

Пивоварчук Тарас Степанович

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

Ryvovarchuk Taras

Postgraduate Student of the Department of Public Management and Administration

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

ORCID: 0009-0009-8371-1927

DOI: 10.25313/2617-572X-2026-3-68-9

ЗАСАДИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ТА ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

PRINCIPLES OF REGULATORY AND INSTITUTIONAL SUPPORT FOR THE IMPLEMENTATION OF PUBLIC AUTHORITY DECENTRALIZATION IN UKRAINE

Анотація. Вступ. Питання про децентралізацію як особливу систему публічного управління, за якої частина функцій державної влади переходить до органів місцевого самоврядування, завжди залишалося актуальним і важливим у теорії публічного управління та адміністрування. В цьому аспекті важливе значення має вироблення науково-теоретичних засад функціонування механізму публічного управління, розмежування компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування, загальнодержавної та муніципальної публічної влади, із наданням пріоритету саме останній. Розробка таких питань неможлива без проведення наукового дослідження ретроспективи процесу децентралізації в Україні, а також сучасного стану здійснення децентралізації місцевої публічної влади в Україні.

Мета. Метою дослідження є дослідження засад нормативно-правового та інституційного забезпечення здійснення децентралізації публічної влади в Україні, в тому числі у ретроспективі.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення щодо децентралізації місцевої публічної влади; 2) праці науковців, які досліджували питання децентралізації місцевої публічної влади, в тому числі розвиток законодавства у відповідній сфері дослідження, процес адаптації законодавства про місцеву публічну владу України в контексті реалізації концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: емпіричний метод (надав можливість зібрати необхідні дані для вивчення проблематики нормативно-правового та інституційного забезпечення здійснення децентралізації публічної влади в Україні); спостереження (дозволив опрацювати праці науковців щодо визначення правової природи децентралізації публічної влади, розвитку законодавства у відповідній сфері дослідження); логічного узагальнення результатів (надав можливість сформулювати висновки).

Результати. У науковій статті розкрито основні засади нормативно-правового та інституційного забезпечення здійснення децентралізації публічної влади в Україні, в тому числі у ретроспективі, вказано, що на сьогодні в Україні спостерігається позитивна динаміка у справі децентралізації влади: завершено реформу адміністративно-територіального поділу, сформовано ОТГ, яким у розпорядження передано землю і комунальну власність. Звичайно, в умовах правового режиму воєнного стану відбувається деяке звуження повноважень органів місцевого самоврядування, а подекуди й передача їх повноважень військовим адміністраціям, але після припинення дії цього правового режиму, важливим є подальше вдосконалення організаційно-правового механізму проведення децентралізації публічної влади в Україні. Можемо констатувати, що хоча станом на сьогодні уже завершено децентралізацію публічної влади на рівні територіальних громад та районів, однак реформа стикається з низкою викликів, серед яких правова невизначеність, недосконалість нормативно-правової бази та певний «вікат» реформи, викликані умовами відсічі російського вторгнення та необхідністю здійснення заходів воєнного стану спеціально створеними органами військово-цивільного управління – військовими адміністраціями.



Авторське право © Автор(и). Це стаття з відкритим доступом, що розповсюджується відповідно до умови ліцензії Creative Commons Attribution Ліцензія 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на правовій природі фінансової децентралізації публічної влади.

Ключові слова: децентралізація, публічна влада, публічне управління, територіальна громада, військова адміністрація.

Summary. Introduction. The issue of decentralization as a special system of public administration, in which part of the functions of state power is transferred to local self-government bodies, has always remained relevant and important in the theory of public administration and administration. In this aspect, the development of scientific and theoretical principles of the functioning of the public administration mechanism, the delimitation of the competence of state authorities and local self-government bodies, national and municipal public authorities, with priority given to the latter, is of great importance. The development of such issues is impossible without conducting a scientific study of the retrospective of the decentralization process in Ukraine, as well as the current state of the implementation of local public authority decentralization in Ukraine.

Purpose. The purpose of the study is to study the principles of regulatory and institutional support for the implementation of public authority decentralization in Ukraine, including in retrospect.

Materials and methods. The materials of the study are: 1) regulatory and legal support for the decentralization of local public authority; 2) works of scientists who studied the issue of decentralization of local public authorities, including the development of legislation in the relevant field of study, the process of adapting the legislation on local public authorities of Ukraine in the context of implementing the concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine.

In the process of conducting the study, the following scientific methods were used: empirical method (provided an opportunity to collect the necessary data to study the issues of regulatory and institutional support for the implementation of decentralization of public authorities in Ukraine); observation (allowed us to process the works of scientists on determining the legal nature of decentralization of public authorities, the development of legislation in the relevant field of study); logical generalization of results (provided an opportunity to formulate conclusions).

Results. The scientific article reveals the main principles of regulatory and institutional support for the implementation of decentralization of public power in Ukraine, including in retrospect, it is indicated that today in Ukraine there is a positive dynamic in the matter of decentralization of power: the reform of administrative-territorial division has been completed, AHs have been formed, to which land and communal property have been transferred. Of course, under the conditions of the legal regime of martial law, there is a certain narrowing of the powers of local self-government bodies, and in some places their powers are transferred to military administrations, but after the termination of this legal regime, it is important to further improve the organizational and legal mechanism for the implementation of decentralization of public power in Ukraine. We can state that although the decentralization of public power at the level of territorial communities and districts has been completed to date, the reform faces a number of challenges, including legal uncertainty, imperfection of the regulatory framework, and a certain "rollback" of the reform caused by the conditions of repelling the Russian invasion and the need to implement martial law measures by specially created bodies of military-civilian administration – military administrations.

Discussion. In further scientific research, it is proposed to focus attention on the legal nature of financial decentralization of public power.

Key words: decentralization, public power, public administration, territorial community, military administration.

Постановка проблеми. Питання про децентралізацію як особливу систему публічного управління, за якої частина функцій державної влади переходить до органів місцевого самоврядування, завжди залишалося актуальним і важливим у теорії публічного управління та адміністрування. В цьому аспекті важливе значення має вироблення науково-теоретичних засад функціонування механізму публічного управління, розмежування компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування, загальнодержавної та муніципальної публічної влади, із наданням пріоритету саме останній. Розробка таких питань неможлива без проведення наукового дослідження ретроспективи процесу децентралізації в Україні, а також сучасного стану здійснення децентралізації місцевої публічної влади в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика природи децентралізації публічної влади в Україні, її форм та видів стали предметом

дослідження великої кількості науковців, зокрема таких, як Р. О. Гаврік [1], О. А. Гончаренко [2], С. В. Глизнер [3], А. О. Касич [4], Т. Ю. Кулішенко [5], А. С. Петрушко [4], зарубіжний досвід проведення децентралізації досліджено такими вченими, як О. А. Гончаренко [2], А. О. Касич [4], А. С. Петрушко [4], А. В. Цабека [6]. В історико-правовому контексті реформа децентралізації публічної влади в Україні досліджена у наукових працях М. В. Горбатюка [7], І. В. Ковальчук [8], К. К. Кулі-Іванченко [9], К. В. Мануїлової [10], М. К. Соловей [11], О. В. Щербініної [11]. В той же час, питання визначення засад нормативно-правового та інституційного забезпечення здійснення децентралізації публічної влади в Україні, в тому числі у ретроспективі залишилося поза увагою науковців.

Метою статті є дослідження засад нормативно-правового та інституційного забезпечення здійснення децентралізації публічної влади в Україні, в тому числі у ретроспективі.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правове забезпечення щодо децентралізації місцевої публічної влади; 2) праці науковців, які досліджували питання децентралізації місцевої публічної влади, в тому числі розвиток законодавства у відповідній сфері дослідження, процес адаптації законодавства про місцеву публічну владу України в контексті реалізації концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: емпіричний метод (надав можливість зібрати необхідні дані для вивчення проблематики нормативно-правового та інституційного забезпечення здійснення децентралізації публічної влади в Україні); спостереження (дозволив опрацювати праці науковців щодо визначення правової природи децентралізації публічної влади, розвитку законодавства у відповідній сфері дослідження); логічного узагальнення результатів (надав можливість сформулювати висновки).

Виклад основного матеріалу. Децентралізація публічної влади у науковій літературі визначається як принцип здійснення публічної влади, і як метод публічного управління, власне процес змін у публічному управлінні, коли переважна більшість повноважень переходить від загальнодержавних органів публічної влади до місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування [1], який здійснюється у політичній, адміністративній, фінансовій, економічній сферах [2, с. 38; 4, с. 73; 5, с. 19]. При цьому відбувається передача відповідальності за прийняття рішень і адміністрування державних функцій органам місцевого самоврядування, що не контролюються центральним урядом, але в кінцевому підсумку підзвітні йому, залучення до процесу публічного управління на загальнодержавному та місцевому рівнях, одночасно із здійсненням фінансової та економічної децентралізації.

В цілому можемо зазначити, що реформа децентралізації публічної влади, проведена у 2015–2020 роках по суті є поверненням до традицій місцевого самоврядування, більш відомих в історичній та конституційно-правовій науках як магдебурзьке право. Хоча останнє не є суто українським правовим інститутом і походить із Німеччини (оскільки являє по суті собою збірник законів (статутів), правил XIII ст., джерелами якого були «Саксонське зеркало» і право магдебурзьких шеффенів), однак із входженням українських земель до складу Королівства Польського та Великого князівства Литовського, а в подальшому — до складу Речі Посполитої, відповідні правила були прийняті при визначенні повноважень публічної влади в містах, яким надавалася автономія або незалежність від судової та адміністративної влади місцевих феодалів [11, с. 22]. Магдебурзьке право закріплювало права міських станів, ремісників, встановлювало порядок обрання і функції

органів самоврядування (магістрату, бургомистра, міських радників), врегульовувало цивільні, кримінальні, господарські та інші правовідносини на рівні кожного із міст [9, с. 310–311]. Привілеї, передбачені магдебурзьким правом та їх обсяг визначалися правовими актами польських королів та великих князів литовських (на Закарпатті, що входило до складу Угорського королівства — актами угорських королів) і як правило стосувалися не усього населення міста, а лише представників міського стану (представники інших станів магдебурзьким правом не керувалися), а на початковому етапі — лише представників німецької національної меншини у містах. Як правильно зазначає К. В. Мануїлова, по суті окремі міста, які були наділені магдебурзьким привілеєм, являли собою міські територіальні громади [10, с. 42]. Децентралізація публічної влади, що була проведена на українських землях на рівні міст в контексті адаптації магдебурзького права, збереглася після створення Української гетьманської держави, а протягом певного часу — й після входження українських земель до складу російської та Австро-Угорської імперій (остаточно магдебурзьке право було скасовано лише у 1835 році). В подальшому попри відновлення обмеженого місцевого самоврядування після проведення земської реформи в Росії у 1864 році, аж до проведення реформи децентралізації 2015–2020 років в Україні говорити про децентралізацію публічної влади в Україні навряд чи можливо: земства мали обмежене коло повноважень; нетривалий характер українських національних держав під час української національної революції 1917–1921 років та непрості умови їх функціонування, не призвели до реалізації реформи публічної влади, запланованої в контексті впровадження положень Конституції УНР 1918 року; радянські органи місцевого самоврядування мали обмежені повноваження порівняно із центральними органами виконавчої влади.

Засади сучасної децентралізації можемо простежити вже в тексті Конституції України, ст. 132 якої передбачає, що територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади; у ст. 140 Конституції України було визначено, що місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст (районні та обласні ради) [12]. В той же час, до прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», положення ст. ст. 132 та 140 Конституції України не були реалізовані, оскільки по-перше не було створено територіальних громад як суб'єктів публічної

влади (але існували не передбачені Конституцією України суб'єкти, як міста обласного підпорядкування, сільські та селищні ради як органи місцевого самоврядування і одночасно — адміністративно-територіальні одиниці), по-друге, вони не були наділені чіткими повноваженнями, в тому числі у сфері освіти, охорони здоров'я, управління комунальним майном тощо, саме як власними повноваженнями, а не повноваженнями, які виконуються місцевими державними адміністраціями. Згаданий закон передбачив організаційно-правовий механізм створення об'єднаних територіальних громад, а також те, що у населених пунктах, які не є центрами територіальної громади її інтереси повинен забезпечувати обраний представниками старостинського округу староста [8: 13]. В подальшому було прийнято низку важливих законів, якими визначено: статус старост, коло повноважень, а також підстави та порядок дострокового припинення повноважень (Закон України № 1848-VIII); порядок добровільного приєднання територіальних громад до вже утворених об'єднаних територіальних громад (ОТГ) (Закон України № 1851-VIII); особливості об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів (Закон України № 1923-VIII); щодо добровільного приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст республіканського Автономної Республіки Крим, обласного значення (Закон України № 2379-VIII), а також відповідні зміни до бюджетного законодавства, податкового законодавства, законодавства про місцеве самоврядування, яким істотно розширено повноваження органів місцевого самоврядування відповідних територіальних громад, розмежовано власні та делеговані повноваження, передусім за рахунок повноважень місцевих органів виконавчої влади та місцевих рад районного і обласного рівня. Також З 1 січня 2015 року вступили в дію зміни до Податкового та Бюджетного кодексів, які розширили фінансові можливості місцевого самоврядування, а в майбутньому дозволяють зробити економічно самодостатніми та спроможними і нові об'єднані громади [14, с. 6]. Завершення реформи децентралізації у 2020 році було спрямоване також на усунення проблеми неузгодженості повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади загалом, а також функцій та повноважень між місцевими радами ОТГ та районними державними адміністраціями (РДА) й районними радами [7, с. 28].

Децентралізація місцевої публічної влади в Україні є однією з ключових реформ, спрямованих на посилення демократичних засад управління та підвищення ефективності функціонування місцевого самоврядування та державної виконавчої влади на регіональному рівні. Питання впровадження децентралізації — це питання визначення балансу влади, повноважень та підзвітності [6, с. 18]. Одним із основоположних документів, відповідно

до якого здійснювалася перебудова публічної влади на регіональному та місцевому рівнях, делегування повноважень державної влади органам місцевого самоврядування, перерозподіл бюджетних коштів та податкових надходжень передусім на реалізацію повноважень місцевих органів публічної адміністрації стала Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, схвалена ще в квітні 2014 року [15]. Її схвалення та подальша реалізація стала важливим етапом у процесі переосмислення ролі регіональних органів влади. Зважаючи на євроінтеграційний курс проголошених реформ, особливого значення набуває європейське розуміння сутності децентралізації публічної влади [3, с. 65]. Важливим у цьому аспекті має стати збереження результатів децентралізації публічної влади та продовження реформ в умовах повоєнної відбудови, а також врахування висновків Ради Європи відповідності заходів щодо імплементації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади як її положенням, так і положенням Європейської хартії місцевого самоврядування.

Зазначене можемо простежити на прикладі висновку Ради Європи щодо проекту закону «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні» (законопроект наразі прийнято у першому читанні і який готується до другого читання [16]). Попри в цілому позитивну характеристику законопроекту, зокрема в частині: визначення політичної відповідальності керівників місцевих органів виконавчої влади перед органом місцевого самоврядування через висловлення ним недовіри, закріплення статусу голів та заступників голів місцевих державних адміністрацій як державних службовців, які призначаються виключно за результатами конкурсного відбору, створення з цією метою постійно діючого колегіального органу, закріплення максимального строку перебування голови місцевого самоврядування на посаді, збереження за місцевими державними адміністраціями лише нагляду за законністю актів органів місцевого самоврядування, прийнятих в межах власних та делегованих повноважень, у висновку містяться й пропозиції щодо удосконалення ряду положень, що негативно позначаються на децентралізації публічної влади. Основним недоліком законопроекту визнано нечітке розмежування повноважень між обласним та районним місцевими державними адміністраціями, між місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування, нечітке розмежування власних та делегованих повноважень. Останнє вже було визначено як основна проблема у Рекомендації 348(2013)5 та пізніше в останньому Моніторинговому звіті Конгресу щодо України, де було запропоновано уточнити розподіл функцій

та повноважень між різними рівнями влади та усунути дублювання, крім того, забезпечити комплексну і стабільну систему відповідних консультацій з органами місцевого самоврядування та їхніми асоціаціями. Визначено, що дублювання функцій та повноважень може стати загрозою для місцевої автономії, оскільки вищі органи влади зазвичай мають більше фінансових, організаційних та людських ресурсів. На практиці ці державні органи можуть прагнути взяти під контроль найпривабливіші повноваження держави, можливо, залишаючи тільки їх виконання (чи навіть лише найбільш незручну частину цього) органам місцевого самоврядування. Негативно оцінено й надмірно широке формулювання предмету нагляду місцевих державних адміністрацій за діяльністю органів місцевого самоврядування — предметом нагляду можуть бути індивідуальні акти, що містять ознаки прийняття органом місцевого самоврядування рішень не на підставі, не в межах повноважень або не у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України або містять ознаки будь-якої дискримінації окремої особи та/або групи осіб [17].

Інший документ Ради Європи — її висновок щодо «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», схвалений 3 грудня 2024 року зазначає, що не виконано положення Концепції щодо створення виконавчих органів обласних і районних рад та чіткого розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування районного рівня та рівня громад. Також зазначається на обмеженій фінансовій автономії в умовах правового режиму воєнного стану, існуванні в Україні різних моделей врядування за-

лежно від територіального статусу, безпекової ситуації та спроможності місцевого самоврядування. Ця рецентралізація, зумовлена широкомасштабним російським вторгненням, хоч і вважається необхідною в умовах воєнного стану, відступає від принципів Європейської хартії місцевого самоврядування [18].

Висновки і перспективи подальших досліджень. На сьогодні в Україні спостерігається позитивна динаміка у справі децентралізації влади: завершено реформу адміністративно-територіального поділу, сформовано ОТГ, яким у розпорядження передано землю і комунальну власність. Звичайно, в умовах правового режиму воєнного стану відбувається деяке звуження повноваження органів місцевого самоврядування, а подекуди й передача їх повноважень військовим адміністраціям, але після припинення дії цього правового режиму, важливим є подальше вдосконалення організаційно-правового механізму проведення децентралізації публічної влади в Україні. Можемо констатувати, що хоча станом на сьогодні уже завершено децентралізацію публічної влади на рівні територіальних громад та районів, однак реформа стикається з низкою викликів, серед яких правова невизначеність, недосконалість нормативно-правової бази та певний «відкат» реформи, викликані умовами відсічі російського вторгнення та необхідністю здійснення заходів воєнного стану спеціально створеними органами військово-цивільного управління — військовими адміністраціями.

В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на правовій природі фінансової децентралізації публічної влади.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Гаврік Р. О. Доктринальні питання визначення поняття децентралізації та місцевої публічної влади. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія Право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 8. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-8-01-07>
2. Глизнер С. В. Поняття, типи та причини запровадження децентралізації в Україні. *Політикус*. 2019. Вип. 1. С. 36–40. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-1-36-40>
3. Гончаренко О. А. Децентралізація як тенденція розвитку місцевого управління в європейських країнах. *Право та інновації*. 2017. № 4 (20). С. 62–68. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/302/242> (дата звернення: 30.01.2026).
4. Касич А. О., Петрушко А. С. Управління процесами децентралізації: зарубіжний досвід та стратегічні завдання для України. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 71–77. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/12.pdf (дата звернення: 27.01.2026).
5. Кулішенко Т. Ю. Децентралізація державної влади: основні підходи. *Вісник Донецького національного університету. Серія Політичні науки*. 2016. № 1. С. 17–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdonnupn_2016_1_5 (дата звернення: 29.01.2026).

6. Цабека А.В. Поняття децентралізації та зарубіжний досвід її імплементації. *Правові горизонти*. 2018. Вип. 8(21). С. 15–20. URL: [https://old.legalhorizons.com.ua/web/uploads/pdf/Правові%20горизонти_Вип.%208\(21\)_15-20.pdf](https://old.legalhorizons.com.ua/web/uploads/pdf/Правові%20горизонти_Вип.%208(21)_15-20.pdf) (дата звернення: 30.01.2026).
7. Горбатюк М. Реформа децентралізації в Україні: проблеми здійснення в умовах суспільної кризи. *Political Studies*. 2021. № 1. С. 22–40. DOI:10.53317/2786-4774-2021-1-2.
8. Ковальчук І.В. Правовий аспект реформи децентралізації в Україні в розрізі євроінтеграційних процесів. *Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 8 червня 2018 р.). Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 241–243.
9. Кулі-Іванченко К.К. Інститут децентралізації публічної влади в Україні: історико-правовий аспект. *Правове життя сучасної України*: у 3 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М.Р. Аракелян. Одеса: Гельветика, 2020. Т. 1. С. 310–313.
10. Мануїлова К.В. Українські територіальні громади (IX–XXI століть): історико-правовий аспект. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2019. Т. 30 (69), № 4. С. 40–44. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2019/4.7>
11. Щербініна О.В., Соловей М.К. Генеза міського самоврядування: історико-правовий аспект. *Європейські перспективи*. 2013. № 5. С. 21–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2013_5_6 (дата звернення: 30.01.2026).
12. Конституція України від 28 червня 1996 року (із наступними змінами та доповненнями). *Верховна Рада України — Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
13. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 року. *Верховна Рада України — Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
14. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації). *International Centre for Policy Studies*. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf (дата звернення: 30.01.2026).
15. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням КМУ від 1 квітня 2014 року № 333-р. *Верховна Рада України — Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-р#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
16. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні». *Верховна Рада України — Законопроекти*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70293 (дата звернення: 29.01.2026).
17. Висновок щодо проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні», схвалений 21 лютого 2024 року. *Комітет міністрів Ради Європи*. URL: <https://rm.coe.int/cegg-lex-2024-1-local-state-administrations-draft-law-4298-as-of-21-fe/1680aea85f> (дата звернення: 30.01.2026).
18. Висновок щодо «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», схвалений 3 грудня 2024 року. *Комітет міністрів Ради Європи*. URL: <https://rm.coe.int/cemg-pad-2024-6-ua-reform-concept-ukr-final/1680b2b51a> (дата звернення: 30.01.2026).

References

1. Havrik, R. O. (2023). Doktrylni pytannia vyznachennia poniattia detsentralizatsii ta mistsevoi publichnoi vlady [Doctrinal issues of defining the concept of decentralization and local public authority]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya Pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*, 8. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-8-01-07> [in Ukrainian].
2. Hlyzner, S. V. (2019). Poniattia, typy ta prychny zaprovadzhennia detsentralizatsii v Ukraini [Concept, types and reasons for the introduction of decentralization in Ukraine]. *Politykus*, 1, 36–40. <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-1-36-40> [in Ukrainian].
3. Honcharenko, O. A. (2017). Detsentralizatsiia yak tendentsiia rozvytku mistsevoho upravlinnia v yevropeiskykh krainakh [Decentralization as a trend in the development of local government in European countries]. *Pravo ta innovatsii*, 4 (20), 62–68. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/302/242> [in Ukrainian].
4. Kasych, A. O., Petrushko, A. S. (2017). Upravlinnia protsesamy detsentralizatsii: zarubizhnyi dosvid ta stratehichni zavdannia dlia Ukrainy [Management of decentralization processes: foreign experience and strategic tasks for Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo*, 13, 71–77. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/12.pdf [in Ukrainian].
5. Kulishenko, T. Yu. (2016). Detsentralizatsiia derzhavnoi vlady: osnovni pidkhody [Decentralization of state power: basic approaches]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Politychni nauky*, 1, 17–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdonnupn_2016_1_5 [in Ukrainian].
6. Tsabeka, A. V. (2018). Poniattia detsentralizatsii ta zarubizhnyi dosvid yii implementatsii [The concept of decentralization and foreign experience of its implementation]. *Pravovi horyzonty*, 8(21), 15–20. URL: [https://old.legalhorizons.com.ua/web/uploads/pdf/Pravovi%20horyzonty_Vyp.%208\(21\)_15-20.pdf](https://old.legalhorizons.com.ua/web/uploads/pdf/Pravovi%20horyzonty_Vyp.%208(21)_15-20.pdf) [in Ukrainian].
7. Horbatiuk, M. (2021). Reforma detsentralizatsii v Ukraini: problemy zdiisnennia v umovakh suspilnoi kryzy [Decentralization reform in Ukraine: problems of implementation in conditions of social crisis]. *Political Studies*, 1, 22–40. DOI:10.53317/2786-4774-2021-1-2 [in Ukrainian].

8. Kovalchuk, I. V. (2018). Pravovyi aspekt reformy detsentralizatsii v Ukraini v rozrizi yevrointehratsiinykh protsesiv [Legal aspect of decentralization reform in Ukraine in the context of European integration processes]. *Teoriia ta praktyka adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva YeS: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (m. Kyiv, 8 chervnia 2018 r.). Kyiv: Vydavnychiy dim "Helvetyka", 241–243 [in Ukrainian].
9. Kuli-Ivanchenko, K. K. (2020). Instytut detsentralizatsii publichnoi vlady v Ukraini: istoryko-pravovyi aspekt [Institute of Decentralization of Public Power in Ukraine: Historical and Legal Aspect]. *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy: u 3 t.: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (m. Odesa, 15 trav. 2020 r.) / vidp. red. M. R. Arakelian. Odesa: Helvetyka, 1, 310–313 [in Ukrainian].
10. Manuilova, K. V. (2019). Ukrainski terytorialni hromady (IX–KhKhI stolit): istoryko-pravovyi aspekt [Ukrainian Territorial Communities (IX–XXI Centuries): Historical and Legal Aspect]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Istorychni nauky*, 30 (69), 4, 40–44. <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2019/4.7> [in Ukrainian].
11. Shcherbinina, O. V., Solovei, M. K. (2013). Heneza miskoho samovriaduvannia: istoryko-pravovyi aspekt [The Genesis of Urban Self-Government: Historical and Legal Aspect]. *Yevropeiski perspektyvy*, 5, 21–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2013_5_6 [in Ukrainian].
12. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku (iz nastupnymy zminamy ta dopovnenniamy) [Constitution of Ukraine of June 28, 1996 (with subsequent amendments and supplements)]. *Verkhovna Rada Ukrainy — Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> [in Ukrainian].
13. Pro dobrovilne obiednannia terytorialnykh hromad: Zakon Ukrainy vid 5 liutoho 2015 roku [On Voluntary Association of Territorial Communities: Law of Ukraine of February 5, 2015]. *Verkhovna Rada Ukrainy — Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> [in Ukrainian].
14. Sut reformy orhaniv mistsevoho samovriaduvannia (detsentralizatsii) [The essence of the reform of local self-government bodies (decentralization)]. *International Centre for Policy Studies*. URL: https://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf [in Ukrainian].
15. Kontseptsiiia reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini, skhvalena rozporiadzhenniam KMU vid 1 kvitnia 2014 roku № 333-r. [The concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine, approved by the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated April 1, 2014 No. 333-p]. *Verkhovna Rada Ukrainy — Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-r#Text> [in Ukrainian].
16. Proiekt Zakonu pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro mistsevi derzhavni administratsii" ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo reformuvannia terytorialnoi orhanizatsii vykonavchoi vlady v Ukraini" [Draft Law on Amendments to the Law of Ukraine "On Local State Administrations" and Certain Other Legislative Acts of Ukraine on Reforming the Territorial Organization of Executive Power in Ukraine"]. *Verkhovna Rada Ukrainy — Zakonoproieky*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70293 [in Ukrainian].
17. Vysnovok shchodo proiektu Zakonu "Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy "Pro mistsevi derzhavni administratsii" ta deiakykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo reformuvannia terytorialnoi orhanizatsii vykonavchoi vlady v Ukraini", skhvaleny 21 liutoho 2024 roku [Opinion on the Draft Law "On Amendments to the Law of Ukraine "On Local State Administrations" and Certain Other Legislative Acts of Ukraine on Reforming the Territorial Organization of Executive Power in Ukraine", approved on February 21, 2024]. *Komitet ministriv Rady Yevropy*. URL: <https://rm.coe.int/cegg-lex-2024-1-local-state-administrations-draft-law-4298-as-of-21-fe/1680aea85f> [in Ukrainian].
18. Vysnovok shchodo "Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini", skhvaleny 3 hrudnia 2024 roku [Opinion on the "Concept of Reforming Local Self-Government and territorial organization of power in Ukraine", approved on December 3, 2024]. *Komitet ministriv Rady Yevropy*. URL: <https://rm.coe.int/cemg-pad-2024-6-ua-reform-concept-ukr-final/1680b2b51a> [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 17.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 25.03.2026

Дата публікації: 30.03.2026